Vladajući traže objektivna opravdanja za povećanje broja nezaposelnih, oporba ističe da vladajući nisu u stanju pokrenuti gospodarsku aktivnost i tako, najprije, zaustaviati, a potom, smanjiti broj nezaposlenih. Na svakom gospodarskom i inom problemu imamo političku prepirku od koje građani nemaju ama baš ništa. Zapravo imaju – štetu. Kako je na ovim prostorima amnezija trajna karakteristika tako svi i svatko mogu iznositi svoja promišljanja bez bilo kakve odgovrnosti. Cijenu plaćaju nezaposleni. Njih je daleko više nego što nam to pikazuje brojka od 334.378. Naime, ovom broju valja pribrojiti ranije umirovljene, potom, one koji su izgubile svaku iluziju da će se zapostliti, kao i one koji još nisu u tom neželjnom klubu ali će to vrlo brzo postati; radi se od jelatnicima koji već mjesecima ne dobijaju plaću, koja je u najboljim vremenima bila ispod razine preživljavanja.

Razvoj je vrlo složen proces. On postaje to složeniji što je učešće znanja veće. Prva industrijska revolucija supstituirala je fizički rad parnim stojem,kapitalom. Naprosto lokacija manufakturne proizvodnje je time postala fleksibilnija što je otvorilo do tada nezamislive mogućnosti. Slijedeći korak, željeznica, je stope rasta gospodarske akivtnosti dodatno ubrzao. Kada su se „valovi“ razvoja „smirili“ stope rasta su se usporile. Ne zadugo! Pronalaskom motora sa unutrašnjim sagorijevanje, izmjenične struje, itd. stope rasta su se ponovno ubrzale. Međutim, današnji razvoj ostvaruje se temeljem znanja koji štedi, posebno manje kvaliaficirani, rad. Tako imamo paradoksalnu situaciju da gospodarstvo raste a broj zaposlenih se smanjuje ili u najboljem slučaju stagnira.

Neoliberalizam, projekt Miltorna Friedmana, na globalnoj razini cijelu priču je dodatrno dramatizirao. Kapital traži mjesto maksimalne oplodnje (upravo je to razlog snažnog rasta sibol ekonomije, financijskih tržišta, u odnosu na rast realnog gospodarstva) pa se manje razvijene zemlje nadmeću tko će pružiti povoljnije uslove kapitalu kako bi se proizvodnja, ma koliko marginalna bila, uspostavila na odnosnom području. Primjera ima bezbroj. Spomenimo proizvodnju „Nike“ tenisica koje se proizvode u nerazvijenim zemljama, velikih stopa nezaposelnosti, za nekoliko dolara. Kada spoemnute tenicice dođu na američko tržište prodaju se za stotinjak dolara pa ekonomisti kažu kako je američko gospodarstvo velike učinkovitosti, odnosno velike dodane vrijednosti, dakle superiorno drugim gospodarstvima. Sva velika tržišta, sve ugledne marke imaju mogućnost ostvarivati veliku dodanu vrijednost na način kao što sam to primjerom ilustirao.

Tako globalizacija „seli“ proizvodnju u Aziju, dok razvijene zemlje, gdje se nalaze središta multinacionalnih tvrtki, ostaju bez radnih mjesta upravo onih radnih mjesta koji su namjenjeni najmanje obrazovani radnicima čiji su rizici najveći. Ta činjenica je „krivac“ zašto sam pokrenuo biblioteku „Osobne financije“. Imajući u vidu sve manje socijalnih prava nezaposlenih – kapital

odnos destruira welfare state – svijet se više ne dijeli na radnike i kapitaliste, već na zaposlene i nezaposlene. Upravo zato i nije čudo da je postojeća globalna kriza „prisilila“ razvijene zemlje da uvjetuju svojim multinacionalnim korporacijama pomoć ako i samo ako zadrže radna mjesta u matici zemlji pri čemu su bili potpuno ravnodušni da li će i koliko takava odluka zatavoriti radnih mjesta u manje razvijenim zemljama. Spomenimo francusku automobilsku industriju kao slučaj. Slučaj njemačkog Opela je bio različit ali se stvari svode na gotovo istu priču.

Prema tome, imamo dominirajuću ulogu kapitala dok je rad u svakom pogledu podređen tom kapitalu. I država ima sve manju mogućnost da se suprostavi filozofiji kapital odnosa – ona apelira kako je to lijepo nedavno rekao predsjednik Obama.

Strane investicije u manje razvijenim zemljama su vrlo nesigurna osnova razvoja. Najprije manje razvijene zemlje „privlače“ jednostavne proizvodne procese koji se mogu vrlo brzo otvoriti/zatvoriti i tako značajno utjecati na gospodarsko stanje; povećati broj nezaposlenih. Osim toga investicije u manje razvijene zemlje donose i mnoge probleme za koje zemlja prilamala investicija nije pripremeljena. Može se dogoditi i događa se da strane investicije imaju za posljedicu porast ekološke onečišćenja, ugroženosti. Pored moguće ekološke katastrofe nepripremljene zemlje za dolazak stranih investicija mogu biti izložene i socijalnoj ugroženosti. Potoje nebrojni problemi za navedene tvrdnje. Upravo zato što neka zemlja nije pripremljena za pokretanje razvoja ona ga zaparavo niti ne ostvaruje. Primjer za tu tvrdnju su velika zaduživanja manje razvijenih zemalja koje nije rezultiralo razvojem već dužničkim krizama. Osamdeseate prošlog stoljeća su tipičan slučaj. Primjeri mnogih zemalja to potvrđuje. Između ostalih i bivša država.

Prema tome, razvoj je moguć ako i samo ako postoje institucije koje će ga omogućiti, s jedne strane, koncepcija i strategija razvoja dane zemlje, s duge strane, i, maksimalna ulaganja u obrazovanje i znanstost, s treće strane. Jasno postoje još mnogi čimbenici koji ubrazvaju/uporavaju razvoj.

Prema tome priča zvana 334.378 nezaposlenih nije nastala preko noći. Nema tih stranih investicija koje mogu, a zašto bi?, rješiti naše pobleme. Dolazak stranih investicija kratkoročno popravlja krvnu sliku hrvatskog gospodarstva. Međutim, dugoročno dolazak stranih investicija nužno ne znaći dobitak.

Osim toga, spomenuti broj nezaposlenih pokazuje kako smo zapustili, iz mnogih razloga, tržište rada i ono svojom okoštalom strukturom nikako neće postati dio rješenja problema. Baš

suprotno ovo i ovakvo tržište rada postaje značajno ograničenje smanjenju broja nezaposlenih. Bitno je shvatiti da dvadeset godina živimo na kredita i da je rad izgubio na ugledu. Što više živiti bez rada je sinonim za uspjeh. Mala smo i nerazvijena, dužno ovisna zemlja i potrebno je da shvatimo da moramo živiti od svog rada. I ne samo to. Moramo plaćati kamate na inozemne kredite što će ostati još mnogo godina dodatno ograničenje ovoj i narednoj generaciji.